

REGISTERBLAD

Område av riksintresse för naturvård i Kalmar län.

Områdesnamn: Alböke alvar - Äleklinta

Områdesnummer: NRO08065

Namn: Markus Forslund (1987-02-06), uppdaterat (2003-07-02)

Kommun: Borgholms kommun

Kartblad: 05 SV

Area: 1 02 ha, varav 1 042 ha land och 0,4 ha vatten

Naturgeografisk region: Region 14 b Ölands skogrika områden

Kust/havsregion: IV Egentliga Östersjön

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Avrinningsområde 119 (Öland)

Agrara kulturlandskapsregioner: Öland och sydöstsmåländska slättbygden

Landskapsformer: Slätt med relativ höjd under 20m

Riksvärde

Alvarmark Sedimentär berggrundsstratigrafi Klintkust Klapperfält Strandvallar		
Odlingslandskap	Naturbetesmark	Flora och fauna

Värdeomdöme: Hög klintkust omgivet av ett representativt och välbevarade odlingslandskap med alvar, öppna utmarker och havsstrandängar. Skarp abrasions-klint med en av de få blottningar av berggrund från mellankambrium. Ovanför klinten finns en serie av strandvallar. Alvaret är välbetat och domineras av en gräsrik ängs- och alvarvegetation. Vätarna och alvarmarken är närings- och häckplats för vadare som rödspov, storspov och sydlig kärrsnäppa. Det öppna beteslandskapet har mycket höga skönhetsvärden.

- Huvudkriterier:** A -- Område med framstående exempel på landskapstyper eller naturtyper eller kombination av naturtyper, som särskilt väl visar landskapets utveckling samt processer och naturlig utveckling i olika ekologiska system såväl på land som i vatten.
- C -- Område med sällsynta naturtyper, hotade eller sårbara biotoper och arter
- D -- Område med mycket rik flora/fauna

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: Minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledning, vägdragningar, slitage.

Säkerställande: Omfattas av strandskydd (300 m) samt landskapsbildsskydd enligt 19 § NVL i sin tidigare lydelse. Björnsbodan är föreslaget av regeringen som särskilt bevarandeområde, enligt habitatdirektivet, i Natura 2000. De norra delarna av området omfattas av riksintresse för kulturmiljö och friluftsliv.

Områdets huvuddrag: Alböke alvar är ett av de större alvarerna på norra Öland. Det ligger naturskönt längs den västra kusten. Utmed stranden vid Åleklinta finns en välutbildad klintkust som fortfarande påverkas av vattnets erosion. Här kan man se de skikt som Öland är uppbyggt av. Uppifrån räknat består lagerföljden av kalksten, alunskiffer, orsten och siltsten. Siltstenen som är det understa lagret man kan se, går i dagen inom ganska stora ytor i strandzonen, framförallt i områdets södra delar. Färgen på kalkstenen varierar från grå till svagt rödbrun. Kalkstenen är bildad under ordovicium medan siltstenen avlagrades under mellankambrium. Det här är en klassisk fossillokal. I den grå till röda ortocerkalkstenen och siltstenen finns fossil av flera olika trilobiter, *Megistaspis*-arter och *Paradoxix paradoxissimus* som fått ge namn åt paradoxissimussiltstenen. I den nästan en meter mäktiga orstensbanken från överkambrium finns rester av trilobiten *Agnostus pisiformis*. I den undre alunskiffen, ceratopygeskiffer, kan man hitta rikligt med bollar av svavelkis och fossil av graptoliten *Dictyonema flabelliforme*. Från Övre Vannborga till Egelskärr sträcker sig en markant strandvall som bildats under ancylustid.

Betesmarkerna på Alböke alvar består av öppna och torra naturbetesmarker. Ett glest buskskikt av enbuskar förekommer på mindre delar, annars är det helt öppet. Jordlagret är överlag lite tjockare än på de övriga småalvarerna. Stora delar av alvaret är välhävdade.

Inslaget av torra gräsmarker är stort på Alböke alvar. En ganska örtfattig och gräsdominerad torrängstyp dominerar. I tydliga höjdlägen övergår vegetationen i artrikare, torra gräsmarker. Övergångsformer mot alvarmark finns på mindre delar. Markfloran innehåller många växter som tyder på lång och obruten beteshävd. Till dessa hör bland annat axveronika, backsmultron, vildlin, backnejlika, ögontröst och solvända. På södra delen av alvaret har man funnit flera sällsynta arter

av svampar, bland annat brun ängsvaxskivling och sumpåkerskivling.

Området norr om vägen ned till Äleklinta har en mycket varierad vegetation. Här finner man en blandning av tuviga torra gräsmarker, glest bevuxna hållmarker och örtrika, fuktiga gräsmarker. I de fuktiga markerna växer slätterblomma, majviva och sumpgentiana.

Ute på Alböke alvar ligger flera våtmarker. De består av våtar, fuktiga gräsmarker och kärr. Särskilt intressant är våtmarken längs alvarets östra sida i höjd med Alböke kyrka. Det är en större våt som omges av breda bårder av fuktiga gräsmarker. Under vår och försommar brukar är fågellivet rikt. Våtmarken har förr troligen hävdats genom slätter.

Mellan landborgen och kusten övergår alvaret successivt i enbuskrika betesmarker. Landborgen sluttar på vissa ställen brant ned mot Kalmarsund medan andra delar är förhållandevis flacka. Mellan landborgen och kusten finns en serie av parallella klapperstensvallar. På vallarna växer torra och artrika gräsmarker med växter som fältsippa och sandmaskros. På klapperstranden förekommer alvarstånds och i fuktigare miljö även kalkkrassing. Vallarna dämmer ibland upp fina kalkkärr med rikligt av orkidéer.

Närmast kusten finns en smal remsa av havssträndängar som med jämna mellanrum översvämmas av havsvattnet. Typiska växter i denna del är salttåg, krypven, strandkrypa och havssälting.

Väster om Långkärrsalvaret finns en mycket välutbildad klintkust. Den går ofta helt nära strandlinjen och är där utsatt för pågående erosion. I klinten vid Bruddesta kan man studera de äldsta kalkstenslagren, Latorp- och Lannakalksten, samt de underlagrade bergarterna. Överst finns ett 2,5 meter mäktigt lager med underordovicisk kalksten. Under detta finns ett drygt metertjockt lager med underordovicisk alunskiffer. Därefter kommer överkambriska orstensbankar och orstensbollar mellanlagrade av ett tunt alunskifferlager. Under detta kan man på flera håll se de översta delarna av den mellankambriska paradoxissiltstenen. Den består av en växellagring mellan tunna lager av lerskiffer och siltsten. På toppen av klinten finns svallgrus med en mäktighet av 2–3 meter. Vid Bruddesta finns ett tiotal koncentriskt klapperstensvallar. Ovanligt är att vallarna nästan enbart består av mycket kantigt material.

Utmed kusten finns ett par större våtmarker. I söder ligger Egelkärr som är ett bunkestarrkärr. Långkärr, strax öster om Bruddesta, är ett större våtområde med fräkenbestånd men i övrigt ringa vattenvegetation. Kärrret omges av tuvängar och enbuskmarker och är en god häckningslokal för vadare bl.a. rödspov, kärrsnäppa och brushane.

I klinterna vid Grönlunda finns Ölands rikaste lokal för kalkbräken.

Anmärkningar: Ingår i länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet (85-67) och i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (H 8501 85-68). Omfattas även av naturvårdsplanen för Öland (N-94) samt ett flertal områden i våtmarksinventeringen och ängs- och hagmarksinventeringen.

Referenser:

SKA KOMPLETTERAS

- Ljungström, L, m fl. 1995. *Odlingslandskapet i Kalmar län. Bevarandeprogram, Borgholms kommun*. Länsstyrelsen i Kalmar län informerar. Meddelande 1995:25.
- Länsstyrelsen i Kalmar län. 1982. *Natur och naturvård på Öland. Inventering, värdering och skydd av öländsk natur*. Meddelanden 1982:9. Kalmar.

- Länsstyrelsen i Kalmar län, 1989. *Inventering av ängs- och hagmarker, Borgholms kommun.* Länsstyrelsen i Kalmar län informerar, 1989:5.
- Naturvårdsverket. 1997. *Sveriges finaste odlingslandskap. Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet.* Etapp 1. Rapport 4815.